

MUSHING – *jízda se psím spřežením*

...Po zamrzlé krajině se pachtí spřežení saňových psů, podobných vlkům. Zježenou srst mají ojíněnou mrazem. Dech jim mrzne ve vzduchu, sotva vyjde z tlamy v oblacích páry, která jim sedá na kožich v sněžných krystalech.

Bílá pláň a po ní se žene psí spřežení. Jiskřící sníh odlétává od psích tlapek. Na saních tažených psy stojíte vy a užíváte si ten zvláštní pocit, který prožívali v minulosti polární lovci, objevitelé polárních krajin nebo zlatokopové pachtící se za zlatem. Všechny tyto lidi spojovala sounáležitost s jejich psy, protože na nich závisel jejich život. Také jste v dětství četli knížky Jacka Londona? Také jste někdy zatoužili po tom, vyzkoušet si žít s polárními psy? Jestli ano, tak chápete jak se rodí musher... nebo musherka?

Jmenuji se Jana Lovette Henychová a myslím si, že jsem žena, která propadla kouzlu severských psů a které učarovaly kraje pokryté ledem a sněhem. Mojí profesí jsou starosti o 24 psů, závody psích spřežení a práce pro svou HUSKY ŠKOLU, kterou provozujeme společně s manželem Rodneyem. Po letech práce jsem se stala první českou, která se svými psy dokončila nejsevernější závod planety dlouhý tisíc kilometrů, norský Finnmarkslopet. Stala jsem se i první ženou, která dokončila tento závod se sibiřskými psy husky.

Na těchto pár stránkách se vám pokusím představit a provést vás světem mushingu.

Jak jsem se stala musherkou

Je to už opravdu dávno, ale vybavuje se mně čas na základní škole a to, jak každý něco sbíral. Známky, obrázky koní a herců... a já v té době hromadila fotky psů a vlků. Byla jsem tenkrát velkým škůdce městské knihovny, ale sběratelské nadšení jistě částečně omlouvá mé tehdejší skutky. Můj nejoblíbenější autor byl Jack London a Bílého Tesáka jsem

četla asi desetkrát. Pamatuji se tenkrát i na první fotografii malamuta v časopise Pes přítel člověka, s textem o prvních psech tohoto typu u nás. To bylo někdy v roce 1984 a mně bylo skoro třináct.

Pak šel čas a já protože žiji v Jizerkách, tak jsem jako všichni sportovala, (běžky, orienták, triatlon, lezení) a studovala a připravovala se pro svoji skvělou budoucnost seriózní vědecké pracovnice. To vše až do té doby, než jsem si v ro-

části roku sněhem ale i v oblastech tundry byl a je tah nákladu nejběžnější metodou přepravy. Čím větší ložná plocha, tím menší riziko, že náklad někde uvízne nebo zapadne. Člověk, který zapřáhl psů více a vytvořil tak první psí spřežení, vlastně položil základy novodobému sportu, kterému dnes říkáme mushing.

Na konci 19. a počátku 20. století mushing prožíval obrovský boom, hlavně díky zlaté horečce na aljašském Klondiku, kde byly první zlaté nuggety nalezeny koncem roku 1896. V souvislosti s tím se také začala objevovat první měření zdatnosti spřežení, tedy psí závody. První neoficiální závod psích spřežení se uskutečnil kolem roku 1850, první oficiální 1886. Vše samozřejmě v Severní Americe.

Svůj díl na slávě a rozmachu psích spřežení mají i polárníci, kteří úspěšně využívali psy k výpravám na severní i jižní pól. K nejznámějším patří výpravy badatele Dr. Fredericka Cooka, který jako první stanul na severním pólu dne 21. 4. 1908 i úspěšné expedice norského objevitele Roalda Amundsena, která dne 15. prosince 1911 došla na pól jižní.

Závody psích spřežení

První plně oficiální závody psích spřežení se konaly v Nome roku 1908 za organizace tamního vůbec prvního klubu pro saňové psy NKC. Tyto závody nesly (a nesou) název All Alaska Sweepstakes. V roce 1925 došlo k dětské záskrtové

ce 1997 pořídila svého prvního sibiřského huskyho – psí slečnu Jovanku. S ní se postupně rozplynula iluze mé skvělé budoucnosti...

Teď je rok 2011 a já vlastním dvacet čtyři psích miláčků. Vážně je chcete vyjmenovat všechny? Tak tady jsou: Jovka, Anička, Eliška, Heidi, Bára, Běta, Becky, Buster, Karel, Káča, Kiomah, Dustin, Danny, Daril, Derik, Donna, Vilda, Arnuk, Drak, Tessy, Arnhild, Gabča, Gréta a Gracie.

Čtrnáct let uteklo jako voda. Odchovala jsem řadu štěňat. Absolvovali jsme řadu závodů tady v Čechách, Rakousku,

Itálii a pak i v Norsku. Mezi tím se mi psi stali celodenní a vlastně i celoživotní náplní. Zvládnout toto všechno a oddat se tomu předpokládá především mít stále v duši snivého romantika...

Historie mushingu

Pes doprovázel člověka od pradávna a byl mu pomocníkem i přítelem. Před nějakými čtyřmi tisíci lety člověka napadlo použít psa k tahu. První pozůstatky saní tažených psi nalézáme v zasněžených oblastech Severní Ameriky a Sibiře. V oblastech pokrytých z větší

epidemii v aljašském městě Nome. Město zůstalo odříznuté od ostatní dopravy a tak sérum bylo dopraveno díky štafetové jízdě psích spřežení. Tento „Serum run“ vstoupil do historie spojených států. Na počest vůdčímu psu, který dovedl spřežení s vakcínou do cíle, byla v New Yorkském Central parku odhalena na jeho počest bronzová socha. Na počest tohoto závodu o životy stovky dětí se od roku 1973 jezdí nejznámější závod psích spřežení Iditarod, který obnáší 1 600 km z Anchorage do Nome.

V Evropě se první řádné velké závody jely roku 1972 v Latrophu. U nás byly prv-

ní regulérní závody uspořádány až v roce 1985 v Peci pod Sněžkou. V roce 1989 byla založena specializovaná sportovní organizace pro saňový sport ČASPS.

Dnes nejznámější závod v České kotlině se jmenuje Šediváčekův long. Patří do série čtyř závodů Iron sled dog man – „železný muž za psím spřežením“. Zbytek série hostí Alpy. Závod měří 222 kilometrů, je rozdělen do čtyř etap a účastníci musejí povinně jednou bivakovat na sněhu. Trasa vede po české i polské straně Orlických hor, mezi obcemi Deštná, Orlické Záhoří a polskou oblastí Czarne bagno. A datum? „Tento závod je pořádán již tradičně v posledním lednovém týdnu, typickém svým mrazivým počasím a dostatkem sněhu,“ uvádějí v letáku organizátoři. Z malého lokálního závodu v průběhu let vyrostl podnik celoevropského formátu, kam přijíždí závodníci z celé Evropy.

Nejobtížnějším a zároveň nejprestižnějším závodem psích spřežení na světě je už zmiňovaný závod Iditarod. K nejnáročnějším na světě se pak ještě řadí závod Yukon Quest jedoucí se opět na americkém kontinentu a pak Finnmarkslopet na severu Norska. Finnmarkslopet je i nejsevernějším závodem planety měřícím 1000 km.

Plemena psů

Podívejme se na charakteristiku a historii severských saňových plemen psů, která se dodnes používají do spřežení pro expedice, rekreační i závodní sport:

Nejtěžším, nejrobustnějším a také nejsilnějším plemenem mezi severskými saňovými psy je Aljašský malamut. Toto plemeno vzniklo u Indiánů kmene Mahlemiutů nebo Mahlemutů ze severozápa-

du Aljašky. Tyto kmeny byly známy svým jemnějším a lidstějším zacházením se psy, porovnáme-li je s okolními obyvateli. Je to vyrovnaný pes klidné, ale sebevědomé povahy a dodnes odpovídá své staré přezdívce „lokomotiva severu“.

Samojed pochází od kmene Samojedů žijících a kočujících na Urale. Tito psi se vyskytovali v různých zbarveních srsti, nejen v dnešním jediném bílém a sloužili k pasení sobů, hlídání a lovu stejně jako k tahání saní. Do Anglie je přivezl roku 1889 Killburn Scott a rázem se stali populárními po celém světě pro svoji milou povahu, usměvavý výraz, bělostnou bohatou a huňatou srst a pro ze všech severanů relativně největší poslušnost.

Grónský pes je dodnes vzhledem i povahou mezi severskými plemeny

nejpůvodnější. Vznikl v Grónsku a ještě i dnes je zde používán k svým základním činnostem, totiž k tahu a k lovu. Ostatně do Grónska se nesmí ani v současné době dovážet žádná jiná plemena, aby se zde zachoval originální ráz těchto psů. Mají velmi silně vyvinuté smečkové chování, jsou nesmírně pracovití a odolní. Pokud jsou ve vhodných rukou, okouzlují svou přírodností.

Sibiřský husky je ze všech severských saňových psů nejmenší a nejtěplejší. Jeho předkové byli vyšlechtěni domorodci ze Sibiře, zvláště pak Korjaky, Jukagiry a Čukči, také však obyvateli Kamčatky. V těchto oblastech bylo zvykem používat do jedné saně 7–10 psů.

V 19. století při genocidě Čukčů přežily jejich zbytky vlastně pouze díky své

Fotografie: Petra Anděrná

o původu a standardu plemene čistokrevného chovu v rámci FCI. Byl vyšlechtěn z indiánského vesnického psa se psy, kteří mu zvýšili výkonnost. Tito psi existují ve všech barvách a odstínech, pouze stavba těla je podobná. Vzhled pro chovatele není největší prioritou. Tento pes je velice schopný práce, vytrvalý, rychlý a je stále představitelem polárního, tažného psa.

Dnes naleznete na závodech psích spřežení hodně i tohoto psa, který s představou běžných lidí o tažném psu má jen málo co společného:

Evropský saňový pes – Evropský saňový pes pochází z Norska, je vyšlechtěn z německého krátkosrstého ohaře, pointera a greyhaunda (chrti). Nese v sobě větší či menší znaky alaskana, aljašského a sibiřského husky. Každý pes má v sobě jiné procento krve určitého plemene. Pointer dodal ESP dobrý čich a povahu, greyhound rychlost, alaskan sílu. Tito lovečtí psi jsou nekonfliktní, velice pracovití, soutěživí a inteligentní se sportovní stavbou těla. Snadno se učí povelů pro psí sporty. Hodí se pro mnohé disciplíny a mají výborné předpoklady v individuálních disciplínách, na převážně na sprintových tratích.

Mushing

Samotné slovo mushing pochází z anglického mush [maž], povelu k běhu, který používali hledači zlata na Aljašce. Dnešní obsah tohoto slova je ovšem mnohem širší: kromě závodů psích spřežení zahrnuje mushing i další druhy závodů tažných psů. Jeden z nich se nazývá skiering, kde jeden až dva psi táhnou lyžaře; další z nich, pulka, označuje skupinu několik psů – malé sánky – lyžař.

pohyblivosti za pomoci psích spřežení. Za vlády Sovětského svazu byly kmeny zbaveny svých vůdců, kteří byli většinou zároveň chovateli nejlepších psů. Psi byli svázeni do kolchozů, kde je pak Rusové prošlechtovali především na sílu a mohutnost, aby je bylo možno používat na vlečení těžkých nákladů. Díky oběma těmto věcem byl chov původních hbitých a rychlých psů prakticky zničen.

Naštěstí ještě předtím americký obchodník s kožešinami v roce 1908 a 1909 převezl na Aljašku několik původních sibiřských psů. Zde se zúčastnili závodů. Zprvu sklízeli posměch pro své drobné postavy, vážili totiž polovinu toho co místní záprahoví psi, přezdívali jim „sibiřské krysy“. Hned při svém prvním startu však překvapili umístěním na třetím místě

mezi uznávanými borci. Po té došlo ještě k dalšímu nákupu 60–70 nových psů ze Sibiře. V roce 1910 se tito psi rozdělení do tří spřežení umístili na 1., 2. a 4. místě. Další vývoj plemene byl velmi bouřlivý, každý závodník toužil po těchto hbitých, pracovitých a skromných psících. Dnes jsou sibiřské husky uznávaným americkým národním plemenem.

Sibiřští husky mají dodnes pověst nejrychlejších mezi severskými plemeny. Mělo by o nich stále platit, že mají ztělesňovat v úplné rovnováze sílu, rychlost a vytrvalost. Jejich efektní vzhled a milá povaha z nich bohužel leckde a leckdy udělaly módní psy.

Aljašský husky – Tento kříženec byl vyšlechtěn v Kanadě a Americe čistě pro saňový sport. Nemá uznaný průkaz

A existují samozřejmě i letní varianty, jako třeba bikering, kde pes spolupracuje s cyklistou, nebo canicross, což je běh se psem. A další a další druhy jako dog trekking, skootering...

Dříve si spousta musherů pěstovala image dobrodruhů, kteří nechali civilizaci daleko za sebou – bizarní postavičky s hustým plnovousem a bezvarou ušankou, jako vystřižené z románu. Podobu dnešní komunity musherů je poněkud jiná: romantiků s vlastním stylem neustále ubývá, doba i sáně se zrychlují a na dlouhé projížďky prostě není čas. Naopak stále se zvyšuje množství sportovců, kteří jsou úspěšní v pracovním životě a stejně dobré výsledky chtějí mít i ve volném čase. Ti na sobě usilovně pracují a jejich prioritou je vyhrávat. A nejen muži, přibývá i žen. Víc než na pohlaví záleží na přístupu a odhodlání.

Mushing vyžaduje ochotu věnovat psům většinu volného času celoročně.

Na rozdíl od ostatních sportů nemůžete psy přes léto položit za skříň a v zimě je zase vytáhnout. Dnes se ale díky rozvoji letních variant a individuálních variant stává mushing stále masovější záležitostí. V Čechách má Svaz sportu psích spřežení (www.mushing.cz) dnes kolem pětiset členů a jejich počet rychle roste. V současnosti se může těmto sportům věnovat kdokoliv, komu doma štěká aspoň jeden pes, který má chuť běhat (bikering, skootering, canicross, dog trekking) nebo se nechat zapřáhnout před saně či lyžaře (skiering, pulka). Přes léto se můžete prohnát po lesních cestách na nejrůznějších kolečkových kárách i s větším spřežením.

Pokud vás láká myšlenka vyzkoušet si tento úžasný sport a nechcete si domů

ale že jsou to zvířata u kterých záleží hlavně na vašem vztahu k nim a pak i na spolupráci s nimi. Stáváte se zde součástí týmu psů, kteří vás berou za partáka.

Možná se zdá, že HUSKY ŠKOLA může fungovat pouze v zimě, pokud je dostatek sněhu. Opak je však pravdou. Fungujeme celoročně. Na jaře a na podzim nahrazuje saně kolečková kára. Přes léto, v době školních prázdnin, pořádáme pobytové kurzy pro děti. Letošní dva kurzy „S polárními psy a angličtinou“ měly velký úspěch a už se těšíme na příští prázdniny, až se nám dětičky zase vrátí.

Celý rok nabízíme přednášky s promítáním fotek a filmů, dále pak exkurze, ale i návštěvy, když se někdo chce zastavit na kus řeči a pohladit si pejsky. Nabízíme i možnost ubytování a náš dům dokonce oplývá takovou vymožeností jako je sauna. Nejedná se u nás o ubytování jako v pěti hvězdičkovém hotelu, ale můžeme nabídnout útulný stylový pokoj a venku milou společnost psů a to vše v krásné přírodě Jizerských hor.

Večer můžete s námi ztrávit u zapáleného táboráku, v sauně nebo sledovat některý z filmů o našich psech. Můžete si i vyzkoušet v naší výtvarné dílně některou z rukodělných aktivit jako je výroba sněhových vloček navlíkáním skleněných korálků na drátek, plstění vlněných pejsků a jiných zvířátek, malování s barvičkami na sklo a nebo vás může zajímat jak uplést vlněné ponožky nebo čepici. Přivezete si tak domů suvenýr, který jste si sami vyrobili a to mu dá dvojnásobnou hodnotu.

V průběhu let nás navštívila už řada lidí nejenom z Čech. Měli jsme tu lidi až z Nového Zélandu, Kanady a dokonce z Jihoafrické republiky. Běžně ale jezdí

pořizovat rovnou psí spřežení, pak pro vás existuje skvělá možnost vyzkoušet naší HUSKY ŠKOLU.

Husky škola

V dnešní přetechizované a úspěšné době není nic neobvyklého, že lidé hledají sami sebe a touží po návratu k přírodě a kontaktu s ní. Jsou i lidé, kteří hledají prostě nevšední zážitek a povyražení ze všedních dní a aby si tzv. dobyli baterky. Patříte mezi ně? Pokud milujete zvířata, pak vás i všechny tyto lidi může nadchnout kontakt se smečkou chlupatých psů, kteří nemají

problém projevit svoji lásku. Psi totiž nikoho nesoudí, nic nekomentují, pouze milují a pro pohlázení udělají všechno na světě. Podrbat a obejmout psy, kteří milují kontakt s lidmi a dětmi vůbec, může být nevšedním zážitkem, ale i začátkem vyzkoušení si práce se psy. Oblékání postrojů, zapřahání psů a jízda se saněmi po zasněžené pláni to je to, co vám můžeme nabídnout. Můžete si vyzkoušet jízdu na krátkém okruhu a nebo u nás zůstat i několik dní a vyjet se psy na delší výlet, doplněný podle chuti i tábořením na sněhu. Naším cílem je ukázat lidem, že psi nejsou sněžné skůtry, které se nakopnou a jedou,

lidé z Anglie, Německa, Rakouska, Francie, Itálie, Polska i Slovenska. Myslím, že všichni od nás odjíždějí spokojeni. Zapomněla jsem dodat, že u nás doma se mluví hodně anglicky, protože můj manžel Rodney Lovette je Američan, a tak si u nás můžete angličtinu procvičit s rodilým mluvčím. Můžete si vybrat jestli chcete výklad v angličtině, nebo češtině!!!

Nezáleží na vaší fyzické kondici, protože si můžete vybrat jestli chcete řídit svoje saně zapřažené za psy a nebo si sednout do saní, které řídí zkušený musher. Jediným vstupním předpokladem je láska ke psům a vaše odhodlání zažít něco nevšedního.

Kromě jiného nabízíme dárkové poukazy, kterými můžete obdarovat své blízké a překvapit tak celou rodinu a nebo někomu z přátel dát nevšední dárek.

Vše důležité o nás, našich psech a i o naší nabídce programů naleznete na www.huskies.cz.

Pokud nás chcete třeba jen podpořit a koupit si nějakou upomínkovou drobnost jako jsou trička, mikiny, hrnečky apod., tak se podívejte na naši další

stránku www.huskiespaw.com. Třeba si tu vyberete pro někoho zajímavý dárek a nám tak přispějete do našeho bezedného rozpočtu.

Díky a těšíme se na viděnou!!!

SPONZOŘI

Ráda bych poděkovala všem našim sponzorům, jejichž vybavení používáme k naší práci téměř každý den:

Norská móda – Dovozce špičkového oblečení ze Skandinávie. Zastupující značky Devold, Bergans
www.norskamoda.cz

Bergans of Norway AS je norský výrobce vysoce kvalitních outdoorových a sportovních produktů.

Norská značka se stoletou tradicí, kterou proslavily batohy. S jedním z nich doputoval Amundsen na jižní pól. Postupně se kolekce rozrůstala a dnes je Bergans především špičkové funkční oblečení pro outdoorové aktivity, lyžování, lov a myslivost.

Rozsáhlá je i nabídka oblečení pro volný čas i všední den. Mimořádná je řada funkčního oblečení pro děti. K tomu samozřejmě batohy, stany, spací pytle a doplňky.

Devold of Norway AS je nezávislá společnost s dlouhou a hrdou historií a tradicí.

Vyrábíme vysoce kvalitní vlněné oblečení od roku 1853 – ve skutečnosti jsme nejstarší výrobce pletených oděvů v Norsku. Naše cíle jsou dnes stejné, jako když Ole Andreas Devold založil společnost před více než 155 lety: vytvořit pohodlné, vysoce kvalitní oblečení, které chrání lidi proti okolním vlivům.

Devold of Norway zaujímá místo na dvou trzích, které nabízejí sportovní a oblečení

pro volný čas a ochranné oděvy. Naším cílem je zachovat naši uznávanou kvalitu výrobků, která je výsledkem dlouholeté řemeslné tradice v kombinaci s nejlepšími dostupnými technologiemi a současně pokračovat v rozvoji nového funkčního oblečení s atraktivním designem. Devold® sport, outdoor a volný čas zahrnuje širokou škálu pohodlného vlněného spodního prádla, ponožek, čepic, různých druhů středních vrstev oblečení a pletené svetry. V rámci ochranných oděvů dodáváme prádlo, střední vrstvu, ponožky a doplňky. Všechny prostředky určené k ochraně člověka před chladem, teplem a plamenům.

Manmat – Český výrobce profesionálního vybavení pro sportovní a hlavně saňové psy. Skvěle zpracované materiály vycházejí ze zkušeností s výrobou horolezeckého vybavení s kterou firma začínala už v roce 1986. Konstrukce psích postrojů jsou vyvíjeny na základě zkušeností a potřeb špičkových závodníků. Firma exportuje své výrobky do celého světa. www.manmat.cz

František Chlaň – Český výrobce vybavení pro mushing. Výroba klasických dřevěných saní používaných pro jízdu se psím spřežením a kolečkových kár pro podzimní trénink se psy. www.sled.cz

Dále zde chci poděkovat všem našim dalším sponzorům, kteří nám svým příspěvkem vypomáhají s naší závodní činností a našim provozem vůbec: Mikenopa a. s., Kolečka s. r. o., fa Zodiak Equipment, celé rodině Šebestů z Liberce, manželům Ibloým z Janova nad Nisou.

